

KIMBERLEY FREEMAN

LAUKO GĒLTU KALVA

Nuostabi istorija apie meilę, riziką, begalinę stiprybę ir užsispyrimą.

Alma littera

PROLOGAS

Sidnėjus, 1989

Mergaitė šoko baletą.
Dešine koja *pas de chat*. Dešine koja *petit jeté*.

– Ema, senelė kai ko klausė tavęs.

– Hm?

Kaire koja *pas de chat*. Kaire koja *petit jeté*. Ji kartojo judesius, priartėdama tai prie vieno, tai prie kito saulės spindulio ant parketo. Jai patiko senelės namas, ypač muzikos kambarys, kur pro plonyčių užuolaidų raštus skverbėsi saulė ir buvo labai daug vietos.

– Ema, ar girdi mane?

– Palik ją ramybėje, mieloji, – ramiu dainingu balsu pasakė senelė. – Man patinka žiūrėti, kaip ji šoka.

Dešine koja *pas de chat*...

– Jeigu gerų manierų ji būtų mokiusis taip uoliai kaip šokti, jos nebūtų išmetę jau iš dviejų mokyklų.

Dešine koja *petit jeté*...

Senelė tyliai susijuokė.

– Jai tik vienuolika. Dar spės išmokti gerų manierų, kai paūgės. Kodėl išvis verti ją mokytis tose išpuikėlių mokyklose?

Kaire koja *pas de chat*...

– Ne, ne taip!

Ema treptelėjo koja. Giliai įkvėpė. Pradėjo iš naujo. Kaire koja *pas de chat*. Kaire koja *petit jeté*... Pajutusi kambaryje tylą ji apsižvalgė tikėdamasi, kad pagaliau ją paliko ramybėje. Ne, senelė tebesėdėjo ant plačios sofos, šalia gremėzdiško pianino, ir stebėjo ją. Ema įtempė raumenis, ištiesino nugarą ir atsisuko

į senelę, kuriai virš galvos kaboję didžiulis paveikslas, vaizduojantis eukaliptą saulei leidžiantis. Tai buvo mėgstamiausias senelės paveikslas. Anksčiau Ema stebėdavosi, kaip galima šitaip mėgti kažkokį medį, bet ji mylėjo senelę, tad pamilo ir eukaliptą.

– Maniau, kambaryje nieko nėra, – prabilo ji.

– Kaipgi, yra, aš žiūriu, kaip tu šoki. O tavo motina išėjo prieš dešimt minučių. Greičiausiai ji dabar sode su seneliu, – senelė šyptelėjo. – Regis, tu labai mėgsti šokti.

Ema santūriai linktelėjo. Ji dar nemokėjo žodžiais apibūdinti to, ką jaučia šokdama. Tai turėjo būti daug rimtesnis, daug svaresnis žodis negu „mėgti“.

Senelė patapšnojo ranka per sofą.

– Prisėsk minutėlei. Net ir primabalerina turi pailsėti.

Emai maudė blauzdų raumenis, bet ji nekreipė į tai dėmesio. Skausmai raumenyse ir kraujuojantys kojų pirštai ir buvo tai, ko ji siekė. Tai reiškė, kad ji tobulėja. Tačiau dabar pakluso senelei; juk ši taip ilgai ir noriai stebėjo ją, tad perėjo kambarį ir atsisėdo šalia. Kažkur kitame namo gale grojo muzika, skambėjo viena iš tų senų bigbendo dainų, kurios kadaise taip patiko seneliui. Emai senelė visuomet buvo daug svarbesnė už senelį, kuris pliauškę be paliovos, ypač apie sodo reikalus. Mergaitė žinojo, kad jos seneliai yra rimti pasiturintys žmonės, tačiau iš kur tie pinigai ir kaip jie juos uždirbo, jai nerūpėjo. Senelė buvo šmaikšti, o senelis tikras nuoboda; visa kita nesvarbu.

– Pakalbėkim apie šokį, – tarė senelė, švelniai suimdama Emą už glėžnos rankos. – Nori tapti balerina?

Ema linktelėjo.

– Mama sako, kad balerina tapti ne taip lengva ir kad aš dėl visa ko turiu domėtis dar kuo nors. Bet tada neturėčiau laiko šokti.

– Pažįstu tavo motiną geriau nei kas kitas, – dabar senelė šypsojosi, jos žydrų akių kampučiuose susimetė raukšlėlės. – Ji ne visada teisi.

Ema išdykėliškai sukriženo.

– Bet tu turi sunkiai dirbti, – pasakė senelė.

Ema surimtėjo, kilstelėjo smakrą.

– Aš tą ir darau.

– Taip, taip, jokios abejonės, kad tu visą savo laiką skiri šokiui ir niekam kitam. Neturi kada net draugų susirasti, – senelės kakte atsirado mįslinga raukšlėlė; Ema nesuprato, ką tai galėtų reikšti. Rūpestis dėl jos? Ar kas kita?

Kurį laiką abi tylėjo. Lauke ant šnarančių medžių nuožulniai leidosi rudens saulė. Namuose buvo tylu ir šilta.

– Žinai ką? – senelė sujudėjo ant sofos, spustelėjo Emai ranką ir paleido. – Noriu tau šį tą pažadėti.

– Ir ką gi?

– Gal tau tai bus šiokia tokia paskata.

Ema lūkuriavo, nelabai suprasdama, ką reiškia tas žodis.

– Jeigu tapsi balerina, aš tau kai ką padovanosiu. Vertingą dovaną.

Ema nenorėjo pasirodyti nemandagi, bet dirbtinės nuostabos suvaidinti nepavyko. Ji šiltai nusišypsojo ir tarė:

– Ačiū.

Nes taip ją auklėjo motina.

Senelė nesusilaikiusi prapliupo juoktis.

– Ak, mieloji, matau, visai nesusidomėjai!

Ema papurtė galvą.

– Senele, tu gi žinai, kad tapusi balerina aš ir taip turėsiu visko, ko trokštu.

Senelė linktelėjo.

– Svajonė bus išsipildžiusi.

– Taip.

– Šiaip ar taip, aš tesėsiu pažadą, – pasakė senelė. – Nes ateis laikas, kai tau prireiks daugiau. Balerinos nešoka amžinai.

Bet Ema jau tęsė pratybas. Vien tik pagalvojus, kad jos svajonė išsipildys, visos nervų ląstelės ir raumenys ėmė trykšti pašėlusia energija. Ji turi judėti. *Pas de chat. Petit jeté.*

– Ema, – švelniai pašaukė senelė, – pasistenk prisiminti, kad sėkmė – dar ne viskas.

Jos balsas skambėjo liūdškai, todėl Ema nė negrižtelėjo į ją. Ji šoko toliau.

PIRMAS SKYRIUS

Betė: Glazgas, 1929

Betė Blaksland turėjo svajonių. Ir gana didelių. Jos svajonės nebuvo sujauktas minčių kratinys, neleidžiantis naktimis miegoti. Ne, tai buvo svajonės, kuriomis ji ramindavosi prieš miegą, vartydamasi patale, paklotame ant žemės šaltame tėvų nuomojamame bute. Tai buvo ryškūs ir aiškūs lūkesčiai: gyventi madų pasaulyje, tarp audinių, ir sulaukti didžiulės sėkmės. Gyventi gyvenimą, kuriame slogi tiesa apie netikusią jos šeimą bus visam laikui nublankusi, susitraukusi ir išnykusi. Nesvajotoji ji tik apie vieną dalyką – kad pastos nuomylimo, bet vedusio vyro ir kad tai atsitiks dar prieš devynioliktąjį jos gimtadienį.

Visą vasario mėnesį ji karštligiškai skaičiavo savaites, nuolat grįždama į praeitį, bandydama išsiaiškinti: nuo kada? Skrandis susitraukdavo nuo maisto kvapų, krūtys perštėjo, o kovo pirmą dieną Betė jau neabejojo, kad po širdim nešioja kūdikį – Henrio Makonelio vaiką.

Tą vakarą ji atėjo į klubą lyg niekur nieko. Juokėsi iš Tedžio Vailderio pokštų, mėgavosi šilta Henrio ranka, glostančia jai nugarą, kartu stengdamasi neišsiduoti, kad ją erzina tabako dūmai. Vos gurkštelėjusi džino su toniku, ant liežuvio pajuto nemalonų aitrų skonį. Ir vis tiek nesiliovė šypsotis. Ji jau seniai buvo išmokusi elgesiu neišduoti jausmų.

Tedis dukart suplojo delnais, ir dūmai virš vyrų galvų kartu su brendžio taurėmis pajudėjo link apskrito stalo, stovinčio vidury patalpos. Tedis ir jo brolis Bilis buvo savininkai šių ne visai legalių lošimo namų, įsikūrusių Dalhauzio gatvelėje virš

legalaus restorano, priklausančio jų tėvui. Tame restorane Betė juodu pirmąkart ir sutiko. Ji čia dirbo padavėja, bent jau taip manė Betės tėvai. Tedis ir Bilis supažindino ją su Henriu, pas-
kui pristatė ir visam klubui; tai buvo tamsi tviskanti Glazgo skylė, kur terūpėjo viena: kad mergina būtų graži. Pusę vakaro Betė pilstydavo gėrimus, paskui palaikydavo kompaniją Korai, Tedžio merginai.

Kora paragino draugiją pakviesti Betę prisidėti prie jų. Kitos moterys susibūrė prie židinio. Kora – mergina garbanotais užkištais už ausų plaukais, perjuostais rausvo satino juostele, – buvo pripažintoji lošimo namų karalienė. Nors jos stilius kitoms merginoms ne itin patiko, visos vengė sėstis arti Koros, kad nebūtų lyginamos su ja ne savo naudai. Betė, ko gero, būtų elgusis panašiai, jei ne Koros noras susidraugauti su ja.

Kora, kaip visada, sveikindamasi čiupo Betę už rankos ir tvirtai suspaudė savojoje. Betė jautė Korai keistą šventą pagarbą, bet kartu truputėlį pavydėjo jai tamsiai apvedžiotų akių ir itin šviesių plaukų, gebėjimo žavėti ir neišsenkančio biudžeto muslino ar krepdešino suknelėms su spurgais. Betė iš visų jėgų stengėsi prisivyti Korą. Ji pirkosi audinius ir pagal pačios sukurtus modelius siuvosi drabužius; niekas apie tai nė nenutuokė, nes drabužiai atrodė lyg atkeliavę tiesiai iš Paryžiaus. Tamsius plaukus Betė buvo madingai pasikirpusi trumpai, tačiau jautė, kad viską gadina jos nuoširdumas ir didelės mėlynos akys – jokių galimybių atrodyti paslaptinai ir gundomai. Be abejonės, Koros pasitikėjimas ir žavesys buvo įgimti, o Betė dėl to turės kovoti visą gyvenimą.

Kora užsitraukė cigaretę, išpūtė į orą ilgą dūmą ir paklausė:
– Na, tai klok – kelintas meniuo?

Betei suspurdėjo širdis, ji įdėmiai pažvelgė į Korą. Draugė spoksojo priešais save, lūpose – cigaretės kandiklis. Minutėlę Betei atrodė, kad tas klausimas jai pasivaideno: juk gėdinga jos paslaptis negalėjo taip imti ir išnirti iš tamsos į ryškią šviesą.

Kora pasisuko, kilstelėjo gražius antakius, lanku išlenktus virš įkypų akių, ir tarė:

– Bete, tu visa net pažaliavusi nuo dūmų, o vyno nė nepalietei. Praėjusią savaitę maniau, kad sergi. Bet šią ir vėl... Juk teisybę sakau, ar ne?

– Henris nieko nežino, – Betei išsprūdo bejėgiški žodžiai.

Koros veidas sušvelnėjo, ji paglostė Betei ranką.

– Nebijok, aš neprasižiosiu, pažadu. Įkvėpk oro, brangioji. Atrodai labai išsigandusi.

Betė pakluso, prisivertė atsipalaiduoti, suglebti; elgėsi taip, kaip liepė Kora. Net paėmė iš jos cigaretę, nors sutraukė skrandį. Labiausiai ji bijojo, kad tai pastebės dar kas nors ir ims klausinėti. Tarkim, rausvaskruostis Bilis Vailderis, laidantis šiurkščius juokelius; ak, jis tai tikrai nepraleis progos pasišaipyti! Betė suprato ir tai, kad amžinai slėpti nepavyks.

– Taip man ir neatsakei. Kelintas mėnuo? – Koros balsas skambėjo kasdieniškai, lyg būtų klaususi, ką Betė šiandien valgė per pietus.

– Mėnesinių nėra jau gal septynios ar aštuonios savaitės, – sumurmėjo Betė. Ji jautėsi tokia pažeidžiama, tarsi kas būtų nulupęs jai odą. Visai nenorėjo apie tai kalbėti ir galvoti, kas bus. Tapti motina dar nebuvo pasirengusi, vien mintis apie tai stingdė kraują.

– Vadinasi, dar nedaug, – Kora išsitraukė iš rankinuko pudrinę ir atidarė ją. Nuo kortų stalo atsklido garsus juokas. – Dar gali įvykti persileidimas.

Betė išsigando.

– Gali? Nieko apie tai neišmanau. Žinau, kad esu kvaila, bet...

Ji vis dar tikėjo Henrio kalbomis, esą jeigu jis išeis iš jos pačiu laiku, prieš pat *tai*, nieko bloga neatsitiks. Jokių kitų priemonių imtis jis nenorėjo. „Prancūziški daikčiukai tinka tik prancūzams, – šnekėjo jis. – Aš žinau, ką darau.“ Jam buvo trisdešimt ir jis jau buvo kovojęs kare, todėl Betė pasitikėjo juo.

– Paklausk, ką pasakysiu, – vėl prakalbo Kora, tik šįsyk prislopintu balsu. – Kai ką dar galėtum padaryti, mieloji. Kasdien maudykis karštoje vonioje, gerk žuvų taukų ir kuo daugiau judėk, tiek, kad netektum jėgų. – Kora uždarė pudrinę ir kalbė-

jo toliau, vėl įprastu balsu: – Stadija dar labai ankstyva. Mano pusseserės draugė buvo jau tris mėnesius nėščia, kai gemalas purptelėjo lauk su visu krauju. Savo pačios rankomis ji sugavo tą mažutėlį gumuliuką, gal pelės dydžio. Jai tai buvo tikras siaubas. Ji norėjo kūdikio. Žinoma, buvo ištekėjusi.

Ištekėjusi. Betė ištekėjusi nebuvo, o va Henris – vedęs. Molę, airių vilkę, kaip jis ją vadino. Nuolat tikino Betę, esą jų šeimoje meilei vietos nėra, tiesiog du žmonės susituokė manydami, kad gerai pažįsta vienas kitą, bet ilgainiui susvetimėjo. Ir vis dėlto Molė – jo žmona. O Betė ne.

Nerangiai užgesinusi nebaigtą rūkyti cigaretę, Betė atsiprašė – esą turinti pradėti dirbti. Eidama aplink stalą nešina padėklą su gėrimais, ji žvelgė į kampuotą Henrio smakrą, rusvai auksinius plaukus, ilgėjosi šio vyro ir troško paliesti, tačiau baiminosi, kad išblaškys jo dėmesį. Nedrįso jam pasakyti apie vaiką: jeigu Kora kalba tiesą, jeigu Betė dar gali persileisti, kam jį gąsdinti? Gal nieko blogo nebus? Gal jau rytoj nebeliks arba už savaitės. Visiškai nieko. Kelios karštos vonios ir... Tiesa, pernelyg ilgai maudytis neišeis, nes vonia tenka dalytis su kitais nuomininkais, bet jeigu ji eitų maudytis labai anksti iš ryto...

Pajutęs Betės žvilgsnį Henris pakėlė akis nuo kortų stalo. Linktelėjo jai: tai buvo jos Henris – jokių kvailų judesių, mirksėjimų ar vaipymosi. Įbedė pilkas akis į josios akis. Betė nusiuko pirma. Henris vėl visą dėmesį sutelkė į kortas, o Betė grįžo prie rutinos: nunešė padėklą į mažą bariuką patalpos gale, sudėliojo džino ir brendžio butelius veidrodinėse lentynose. Ji mėgo blyškias Henrio akis, kurios išties buvo keistai blankios. Jos išduodavo Betei, ką jis jaučia, kai nekalbėdavo; Henris apskritai buvo mažakalbis. Kartą, tik užsimezgas judviejų draugystei, Betė stebėjo jį, žaidžiantį pokerį, ir staiga pamatė ryškų kontrastą tarp jo akių lėliukių ir rainelės. Tiesą sakant, ji gebėjo burti iš jo akių: kai jis gaudavo gerą kortą, jo vyzdžiai išsiplėsdavo, o jei blogą, priešingai, susitraukdavo. Kiti to nematydavo, tik ji viena, juk nuolat žvelgdavo į tas akis.

Žinoma, tai paskatino ją atkreipti dėmesį ir į kitų prie stalo sėdinčių vyrų akis ir pamėginti atspėti jų laimę. Tai pavykdavo ne visada, ypač skaityti iš Bilio Vailderio akių, kurios buvo bemaž juodos. Bet kai būdavo statoma didelė suma ir vyrai iš visų jėgų stengdavosi išlaikyti kuo abejingesnius veidus, Betė beveik visuomet galėdavo pasakyti, kada jie blefuoja. Henris manė, jog tai – jos išsigalvojimai. Kai tik ji norėdavo parodyti jam akimis, ką nuspėjanti, Henris įbrukdavo jai smulkiųjų ir siūsdavo tolyn nuo kortų stalo. Nepaisydamas jos patarimų, jis dažnai pralošdavo ir paskui kelias dienas būdavo bjaurios nuotaikos. Taigi ir dabar Betė laikėsi nuo jo kuo atokiau. Galų gale jai tai nesvarbu.

Kora ženkle pakvietė Betę priėti: norėjo paliežuvauti.

– Ar pastebėjai, ką šiandien vilki Penelopė O’Hara?

Betė nukreipė akis į Penelopę. Toji buvo nuogais pečiais ir vilkėjo nėriniuoatą, blizgučiais siuvinėtą suknelę ant šilkinio apatinuko, po kaklu – gėlė iš šilkinio audinio, bateliai lenktais prancūziško stiliaus kulniukais. Jos klubai buvo gana platūs, ir tviskantis apdaras atrodė siaurokas; dabartinė mada tokiems klubams buvo negailestinga. Bet tai – ne Penelopės kaltė. Geras siuvėjas būtų siuvęs drabužį atsižvelgdamas į jos kūno linijas, ir aukštaūgė mergina būtų atrodžiusi nuostabi lyg deivė.

– Viešpatėliau, – aiktėlėjo Kora. – Ji primena karvę.

– Ta jos suknelė...

Kora gūžtelėjo pečiais. Tačiau Betė šį vakarą nebuvo nusitekusi klausytis aštrių Koros pastabėlių apie kitų moterų nesėkmes. Galvodama apie savo reikalus ji dar pastoviniavo, tada grįžo prie baro.

Vakarėlis tęsėsi: skimbčiojo gėrimų stiklai, gaudė vyrų juokas, iš gramofono garsiai liejosi džiazas, visur kamuoliais plaukstėsi dūmai. Betė pasijuto negyvai išsekusi ir ėmė ilgėtis patalo. Tačiau nevalia kam nors apie tai prisitarti. Tedis Vailderis ją vadino „bitute Bete“, mat dažnai, pamiegojusi vos kelias valandas, ji dar bėgdavo padirbėti į „Kamilės“ drabužių salonėlį.

Tačiau šį vakarą Betei nerūpėjo triukšmas ir linksmybės. Ją slėgė širdyje susikaupęs nerimas.

Galiausiai Henris pakilo nuo stalo, susišlavė išsimėčiusius penkių svarų banknotus. Vakaras jam nusisekė, be to, jis, priešingai nei daugelis, žinojo, kada sustoti. Kai ėjo pro besibūriuojančius žmones, kažkas jo pusėn sviedė keletą juokelių. Henris stabtelėjo prie baro, apsimetė negirdįs priekaištingų pastabų. Nė nešyptelėjęs padavė ranką Betei. Henris turėjo kažkokios tylios įtakos, kuriai niekas neįstengė atsisipirti. Kaip tik už tai Betė jį ir mylėjo – visi kiti vyrai, palyginti su Henriu, atrodė triukšmingi kvailiai. Ir dabar Betei, vien tik pažvelgus į jo tvirtas rankas su švariais, kampuotai apkirptais nagais, buvo aišku, kodėl atsidūrė tokioje keblioje padėtyje.

Kai Henris prisitraukė ją artyn, kai jo ranka slystelėjo jos klubu žemyn, Betė jau žinojo, ko jis nori. Jų laukė galinis kambarelis su minkšta sofute, išprausta tarp tuščių dėžių ir statinių. Betė drebėjo, kaip ir visada išėjusi iš šiltos klubo salės su židiniu. Henris tai pastebėjęs nusišypsojo, pūstelėjo karštą orą jai į ausį būdamas tikras, kad ji virpa iš aistros. Tą akimirką Betė suvokė visai praradusi protą, ir visi geiduliai kaipmat išgaravo.

Jeigu Henris ir pajuto jos pasipriešinimą, apsimetė nieko nepastebįs. Jis uždarė duris, nepalikdamas nė menkiausio plyšelio šviesai, ir tvirtai ją apkabino.

Šiurkšti jo drabužių šiluma, garsai, kuriuos jis leidžia kvėpuodamas, širdies plakimas... Betė visu kūnu prigludo prie jo, tirpdama iš meilės. Kai nematydavo jo draugai, jis būdavo toks švelnus.

– Mieloji, – sušnibždėjo jis jai į plaukus. – Juk žinai, kaip tave myliu.

– Ir aš tave, – ji norėjo pakartoti tai daugybę kartų, išsakyti didingesniais, šviesesniais žodžiais.

Henris atsargiai paguldė ją ant sofutės ir ėmė segioti apykaklę. Ji apmirė, nejudėjo. Henris dar tvirčiau užgulė ją, ir Betė suprato, jog priešintis kvaila. Per vėlu. „Negalima užsklęsti vartų, kai arkliai pažaboti“, – sakydavo jos tėvas.

Jos tėvas. Kūnu perbėgo dar viena gėdos ir kaltės banga.

– Bete? – Henris klausė jos švelniu balsu, nors stiprios it geležinės jo rankos jau buvo surakinusios jai kelius.

– Taip, taip, – sušnibždėjo ji. – Žinoma.

Betė rengėsi drėgname vonios kambaryje, jos oda buvo paraudusi nuo karšto vandens. Praslinko savaitė, bet karštos vonios nedavė jokių rezultatų, išskyrus tai, kad ponias Piters, kaimynė, ėmė vis keisčiau žvilgčioti į ją. Grįžusi į butą, Betė rado tėvą virtuvėje prie stalo, kažką spausdinantį mašinėle. Jo nosis blizgėjo nuo susitvenkusio prakaito, nors buvo gana šalta. Betė neprisiiminė, kada paskutinį kartą matė tėtį atsipalaidavusį. Sulig kiekviena diena jis vis labiau traukėsi, mažėjo – panašiai kaip voras, kuris prieš mirtį įtraukia kojas. Virtuvės palubėje, ant skriemulių įtemptos virvės, kabėjo skalbiniai. Mama dar miegojo už užuolaidos, skiriančios gyvenamąją zoną nuo miegamosios.

– Anksti keliesi, – tarė Betė.

Tėvas pažvelgė į dukrą, šyptelėjo.

– Tu irgi, – atsakė su ryškiu anglišku akcentu.

Mamos škotiškas akcentas buvo tirštesnis už Glazgo rūką, o Betės – tarsi tarpinis tarp jų.

– Grįžai vėlai naktį iš restorano, o dabar vėl keliesi ir leiki darban?

Betė buvo įsidarbinusi „Kamilės“ drabužių salonėlyje Sakholo gatvėje. Bent jau darbavosi ten pastarąsias tris savaites. Anksčiau dirbo moteriškų rūbų skyriuje „Polyje“, didžiulėje universalinėje parduotuvėje, kur pirkėjai buvo ne tokie reiklūs, bet ir suknelės ne tokios dailios. Visos paskutinės mados iš Europos keliavo į „Kamilę“, kur apsipirkdavo labiausiai pasiturinčios Glazgo moterys: laivyno magnatų, geležinkelio akcininkų žmonos ir dukterys. Betė matė, kaip jos nė nemirktelėjusios išleidžia kokiam chalatėliui penkiasdešimt ar daugiau svarų; ji pati per savaitę teuzdirbdavo keturis šilingus.

– Greitai tau nebereikės plušėti dviejuose darbuose, – palenkęs galvą ir taisydamasis akinius pasakė tėvas. – Tikiuosi tuoj užbaigti.

– Nieko baisaus, – Betei širdį žnybtelėjo kaltės jausmas.

Koks priblokštas būtų tėtis, jei sužinotų, kad jos uždarbis klube priklauso nuo jos grožį pastebėjusių vyrų arbatpinigių arba nuo Henrio lošimų sėkmingą vakarą, kada jis pakiša jai keletą svarų. Tėtis buvo tikras, kad Betė yra garbinga mergina, sauganti savo nekaltybę.

Tėvas grįžo prie darbo. Taukšt, taukšt... Matant jį tokį, nerimastingai suraukusį antakius, Betei sugėlė širdį. Dar prieš metus viskas buvo kitaip. Tėtis profesoriavo Londone, Bekamo koledže, dėstė gamtos mokslus. Jie nebuvo turtuoliai, bet jautėsi gana laimingi, gyvendami didokame bute prie pat koledžo, kur popiet pro langus įspjisdavo saulė. Betei, užaugusiai mažame pasienio miestelyje Bervike prie Tvido, kur jie turėjo mamos kruopščiai prižiūrimą šiltadaržį, gyvenimas Londone atrodė nepaprastas. Tačiau tėtis buvo atvirai pasisakantis ateistas (škotė mama turėjo protestantiškų pretenzijų), ir naujasis koledžo dekanas, katalikas, netrukus ėmė reikšti nepasitenkinimą. Po dviejų mėnesių tėtis jau buvo be darbo, o kartu ir be buto.

Betei belendant už užuolaidos suvynioti savo guolio ir pasiimti batų, tėtis tarė:

– Bete, brangioji, labiau rūpinkis savimi.

Ji stabtelėjo. Tėvas niekada nedemonstravo savo meilės, ir dabar ši menkutė frazė – „Bete, brangioji“ – gilstelėjo širdį. Ji grįžo prie stalo, atsisėdo priešais tėvą ir kurį laiką žiūrėjo, kaip jis spausdina mašinėle. Betė paveldėjo iš jo tamsius plaukus, žydras akis, bet kitų bruožų – išraiškingos nosies, itin siaurų lūpų, – laimė, ne. Tą akimirką tėtis jai atrodė kaip visada: šalia esantis svetimas žmogus, kurį ji ir gerai pažinojo, ir visai nepažinojo. Pinigų stygius privertė juos persikelti iš Londono į Glazgą, kur Betės senelė iš mamos pusės pasigailėjusi jų malonėjo padėti. Niekas daugiau nesiūlė tėčiui dėstyti, o jis atsisakė ieškoti kito darbo, nes buvo įsitikinęs, kad jo intelektas vis tiek triumfuos. Ir rašė knygą tvirtai tikėdamas, jog užbaigęs ją susiras leidėją, o tada – kur nors plačiame pasaulyje – ir uni-

versitetą, kuris pakvies jį dėstyti. Senelė manė, kad jis šneka niekus. Priešingai nei Betės mama, ji to nė neslėpė.

Pajutęs dukros žvilgsnį tėvas sutrikęs pažvelgė į ją.

– Kas, Bete?

– Tėti, ar tu mane myli? – Betė pati nesuprato, kodėl ištarė būtent šiuos žodžius. Nė neketino to klausti.

– Na, aš... – gerokai sutrikdytas klausimo, tėvas staiga nusiėmė akinius ir puolė valytis į marškinius. – Taip, Bete, myliu.

– Kad ir ką padaryčiau, visada mylėsi? – Betės širdis ėmė plakti smarkiau, lyg varoma baimės, kad tėvas gali perskaityti jos mintis.

– Kaip ir kiekvienas tėvas.

Ji atsistojo norėdama paliesti tėvui ranką, bet apsigalvojo.

– Aš nepavargstu, – pamelavo. – Viskas gerai.

Jis nebepakėlė į ją akių.

– Na, ir šaunuolė. O dabar turiu dirbti. Knyga pati savaime neatsiras.

Lydimą spausdinimo mašinėlės barškesio, Betė nuėjo į miegamąją dalį, susirado ir apsiavė batus. Mama tylutėliai knarkė, tas garsas Betę pradžiugino: buvo smagu matyti mamos veidą tokį ramų. Jau kuris laikas mama atrodė pernelyg pavargusi ir susirūpinusi. Prismeigta prie sienos kabojo popierinė iškarpa, pagal kurią Betė ketino pasisiūti suknelę. Tas segtukais susmaigstytas rudas popierius taip ir karojo nuo tada, kai ji suprato esanti nėščia ir nebeturėjo įkvėpimo toliau ką nors su juo daryti. Kam siūtis suknelę, į kurią netrukus neįlįsi?

Atsisėdusi ant lovos krašto Betė apglėbė rankomis pilvą. Kokios ten skleidžiasi paslaptys? Kokia keista nauja gyvybė juda ir auga? Ši mintis ją svaigino ir kartu kėlė baimę. Betė stipriai suraukė antakius, lyg norėdama, kad gimda imtų ir išmestų visą turinį lauk. Bet nieko neatsitiko. Ir turbūt jau neatsitiks.